

ชื่อวิทยานิพนธ์ : คติความเชื่อประเพณี เกี่ยวกับผีตาโขนของชาวอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

ผู้วิจัย : พระทวีศักดิ์ นรินโท (ได้ศรี โคร)

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระมหามิตร จิตปญโญ ดร., ป.ธ.๔, พธ.บ. (รัฐศาสตร์),

พธ.ม. (พระพุทธศาสนา), Ph.D. (Buddhist)

: ผศ. ดร. สุวิน ทองปั้น พธ.บ. (ปรัชญา), M.A. (Phil.), Ph.D. (Phil.)

วันสำเร็จการศึกษา : ๘ มกราคม ๒๕๕๗

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์คือ ๑) เพื่อศึกษาคติความเชื่อเรื่องผีในมุมมองของพระพุทธศาสนาเถรวาท๒) เพื่อศึกษาคติความเชื่อประเพณีเกี่ยวกับผีตาโขนของชาวอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลยและ ๓) เพื่อศึกษาคุณค่าของประเพณีผีตาโขนของชาวอำเภอด่านซ้ายจังหวัดเลยการวิจัยในครั้งนี้เป็นเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ใช้วิธีการวิจัยโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบเจาะจงกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของรัฐ จำนวน ๔ คน พระภิกษุสงฆ์ที่อยู่ในเขตตำบลด่านซ้าย จำนวน ๖ รูปผู้ประกอบการจำนวน ๓ คน ปราชญ์ชาวบ้านและผู้ที่เคยเห็นการละเล่นท้องถิ่น จำนวน ๑๔ คน รวม ๒๗ รูป/คนวิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษา พบว่า

๑) ความเชื่อเกี่ยวกับผีในพุทธศาสนา พบว่า พุทธศาสนามีแนวคิดและให้ความสำคัญกับชีวิตหลังตาย โดยอธิบายผ่านหลักคำสอน คือ สังสารวัฏ โดยเฉพาะประเภทแรก คือ ภูมิชั้นต่ำ เลว มีทุกข์มาก สัตว์จำพวกนี้มีอำนาจลึกลับ สามารถ ให้คุณให้โทษกับมนุษย์ได้ คือ เปรต โอปปาดิกะ มาร อสูร ยักษ์ และเทวดาชั้นต่ำ สัตว์เหล่านี้ เรียกว่า อมนุษย์ ทั้งมีในลักษณะ ที่เป็นรูปธรรม และนามธรรม เมื่อความเชื่อเรื่องผีทางเทวดา ซึ่งมีมาจากการเชื่อเดิม และความเชื่อเรื่องผีในพระพุทธศาสนาจึงเกี่ยวพันกันจนกลายเป็นประเพณีที่ผสมผสานระหว่างความเชื่อเรื่องผีและความเชื่อเรื่องพระพุทธศาสนาที่หลากหลาย ซึ่งขึ้นอยู่กับท้องถิ่นและภูมิภาค

๒) คติความเชื่อประเพณีเกี่ยวกับผีตาโขนของชาวอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ผีตาโขนเป็นพิธีกรรมที่มีมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ที่สะท้อนให้เห็นชีวิตในสังคมเกษตรกรรมที่ต้องพึ่งพาธรรมชาติเป็นหลักและความเชื่อในเรื่องผีบรรพบุรุษ เชื่อกันว่าหากไม่ประกอบพิธีอาจเกิด

“ชะล่า” หรือผิวจารีตของหมู่บ้านทำให้มีเหตุเภทภัยต่างๆ นานา เมื่อพระพุทธศาสนาเข้ามามีบทบาทในสังคมเกษตรกรรม ผิดาโชนจึงถูกผนวกเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมบุญหลวง

๓) คุณค่าของประเพณีผิดาโชนมีคุณค่าด้านศิลปะและวัฒนธรรม เป็นศิลปะประจำท้องถิ่น คือ หน้ากากผิดาโชน การแต่งกายของผิดาโชนคำเซ็ง คุณค่าด้านขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นประเพณีที่เป็นอัตลักษณ์ คุณค่าด้านสังคมก่อให้เกิดความปรองดองสามัคคีกันในสังคมและเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้คนคุณค่าด้านเศรษฐกิจและการเมือง คุณค่าด้านการศึกษาและคุณค่าด้านพระพุทธศาสนา ศาสนาที่ชาวอำเภอด่านซ้ายยึดถือปฏิบัติในสังคมนั้นเป็นศาสนาพุทธแบบชาวบ้าน เกิดความตระหนักในความสำคัญของพระพุทธศาสนาและการแสวงหาความสุขในการให้ทานและเป็นการธำรงรักษาไว้ซึ่งพระพุทธศาสนา

Thesis Title : Traditional Beliefs in Phi Ta Khon of People at Dansai District,
Loei Province

Researcher : PhraTaweesak Narindho (Taisrikhot)

Degree : Master of Arts (Buddhist Studies)

Thesis Supervisory Committees

: Dr. Phramaha Mit Thitapabbo Pail IV., B.A. (Public Administration),
M.A., (Bud.), Ph.D. (Bud.)

: Assist. Prof. Dr. Suwin Thongpan B.A. (Phil.), M.A. (Phil.),
Ph.D. (Phil.)

Date of Graduation : 8 January 2013

Abstract

The objectives of this research were (1) to study beliefs in Phi (ghost) according to the Theravāda perspective, (2) to study traditional beliefs in Phi Ta Khon of People at Dansai District, Loei, and (3) to study the value of Phi Ta Khon made by People at Dansai District, Loei. This was the qualitative research with a purposive in-depth interview method. The sample group was 27 participants: 4 governmental officers, 6 monks in the Dansai district, 3 ritual performers, 14 local scholars who witnessed local amusements and entertainment. The data analysis was done with the descriptive analysis.

The result of this study was found in the following aspects.

1. Beliefs about ghosts in Buddhism that Buddhism has a concept and a focus on life after death. By describing the doctrine of transmigration is the first type is the landscape, especially the lower classes are suffering much worse this species can provide you with the mystery man is to blame the devil imp Oappatika giant monsters and angels lower classes. These animals are called human nature. Concrete and abstract on the belief that spirits and angels. Which comes from faith. Spiritualism and religious affiliations until it became a tradition that combines spiritualism and beliefs about religious diversity. Which depends on the local and regional.

2. With regard to traditional beliefs in the Phi Ta Khon of people in Sai district, Phi Ta Khon was a rite that existed since prehistoric times reflecting social life that depended on agriculture and natural belief in ancestral spirits. It was believed if the ceremony was not performed. It would cause “Ka Lam” or something against tradition of the village and would lead to a variety of catastrophes. When Buddhism played its role in the agricultural societies, Phi Ta Khon was annexed as a part of the Boon Luang ritual.

3. The value of the traditional Phi Ta Khon gave value to arts and culture. For arts, it helped local people create a Phi Ta Khon mask dressed of the Phi Ta Khon and local poetic songs. It also referred to traditional uniqueness. In social value, this Phi Ta Khon created social unity and harmony. It also gave to value to society in terms of economics, politics, and education. In religious aspect, Buddhism that the Dan Sai district people believed and followed local Buddhism or popular Buddhism stressing on Buddhism and its importance together with the pursuit of happiness and the maintenance of Buddhism.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้โดยอาศัยความอนุเคราะห์ช่วยเหลือเป็นอย่างดีจากอาจารย์ที่ปรึกษา พระมหามิตร จิตปญฺโญ,คร. ที่ท่านได้เมตตารับเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้และต้องขอกราบขอบพระคุณที่ท่านช่วยแก้ไขหัวข้อและช่วยแก้ไขปรับปรุงตรวจทานพร้อมยังได้เสียสละเวลาอันมีค่าให้คำปรึกษาเสนอแนะตรวจและแก้ไขข้อบกพร่องตลอดทั้งยังได้รับความอนุเคราะห์จาก ผศ.ดร.สุวินทอนันท์ กรรมการที่ปรึกษา ที่คอยให้ความช่วยเหลือชี้แนะเป็นอย่างดี ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้เกิดประโยชน์แก่ผู้วิจัยพร้อมให้กำลังใจจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณพระครูภาวนาวิสุทธาภรณ์เจ้าคณะอำเภอด่านซ้าย, พระครูปริยัติปัญญาวุธ รองเจ้าคณะอำเภอด่านซ้าย, พระครูศรีรัตนาลังการ เจ้าอาวาสวัดโพนชัยและคณะสงฆ์ทุกท่าน ที่เป็นเจ้าของสถานที่ในการต้อนรับช่วยเหลือแนะนำให้ข้อมูลในงานวิทยานิพนธ์เล่มนี้

ขออนุโมทนาขอบคุณ นายบรรพต ยาฟอง นายอำเภอด่านซ้าย, นายธนพัฒน์ เจริญรัตน์ วัฒนธรรมอำเภอด่านซ้าย, นายประพัทธ์ชัย ไชยนอก กำนันตำบลด่านซ้าย, นายถาวร เชื้อบุญมี (เจ้าพ่อกวน), นางคำฝูง เชื้อบุญมี (เจ้าแม่นางเทียม), นายประไพ เชื้อบุญมี ผู้ดูแลพระธาตุศรีสองรัก และชาวบ้านอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์ ให้ข้อมูลข้อคิดเห็นและภาพถ่ายกับผู้วิจัยจนบังเกิดความรู้ความเข้าใจสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์แก่สังคมต่อไป

ขอกราบขอบพระคุณพระอาจารย์และอาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตขอนแก่นซึ่งมีส่วนช่วยผลักดันให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ตามเป้าหมาย

พระวิศักดิ์ นรินฺโท (ได้ศรีโคตร)